

Kompetansesamling RMP

22. April 2025

Martin Dalen

Everdien van Weeghel

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

22.04.2025

Kompetansesamling RMP

For kommunal landbruksforvaltning i Vestfold og Telemark

Tirsdag 22. april 2025 - kl. 12:30 - 15:00

TEAMS

PROGRAM

Møteleder: Everdien van Weeghel

Velkommen

Statistikk omsøkte tiltak 2024

Endelige satser 2024 og foreløpige satser 2025

Søknadsomgangen 2025

- Prosess definisjon 'Verdifulle jordbrukslandskap'
- Prosess 'Miljøavtale'
- Hva er nytt i 2025?

Kommunedialog

Avslutning

Innledere: Martin Dalen og Everdien van Weeghel

Vi vil ha en beinstrekk underveis

Hovedkategorier

Fremme miljøgoder

Kulturlandskap

Biologisk mangfold

Kulturminner og kulturmiljøer

Friluftsliv

Redusere miljøbelastning (utslipp)

Avrenning til vann

Jordhelse

Plantevern

Utslipp til luft

Miljøavtale og klimarådgiving

Fordelingsnøkkel

(og ramme for søknadsomgangen 2024)

Ramme 2024: 93,4 mill. kroner

Generelt ramme: 67,5 mill. kroner

Oslofjordtillegg: 25,9 mill. kroner

Fordelingsnøkkel:

[Revidert forslag til fordelingsnøkkel for regionale miljøtilskudd](#)

SAMLET OPPSTILLING																						
Hovedkategori	Vekt-faktor	Agder		Innlandet		Møre og Romsdal		Nordland		Oslo/Viken		Rogaland		Troms og Finnmark		Trøndelag		Vestfold og Telemark		Vestland		Kontroll
		Poeng	Vekt	Poeng	Vekt	Poeng	Vekt	Poeng	Vekt	Poeng	Vekt	Poeng	Vekt	Poeng	Vekt	Poeng	Vekt	Poeng	Vekt	Poeng	Vekt	
Miljøgoder	0,50	3,5	1,8	22,4	11,2	6,2	3,1	6,6	3,3	8,1	4,1	12,6	6,3	5,5	2,7	14,0	7,0	3,1	1,5	18,0	9,0	50,00
Utslipp	0,50	1,6	0,8	20,1	10,0	2,3	1,1	1,8	0,9	37,0	18,5	6,0	3,0	1,0	0,5	15,7	7,8	11,4	5,7	3,2	1,6	50,00
Resultat (andel av potten i prosent)	1,0		2,6		21,2		4,2		4,2		22,6		9,3		3,2		14,8		7,2		10,6	100

Modell for fordelingsnøkkel RMP

Miljøgoder: 21%

Utslipp: 79%

Stadig flere gjør miljøtiltak i jordbruket

I løpet av 2024 har gårdbrukere gjennomført gode miljøtiltak i større grad enn forventet. Miljøtiltakene bidrar bl.a. til å redusere avrenning av næringsstoffer fra jordbruket, og ivaretagelse av jordbrukets kulturlandskap. Dette er gode nyheter.

Publisert 06.02.2025

Vestfold og Telemark får årlig en fast ramme med tilskuddsmidler til å gjennomføre gode miljøtiltak. For 2024 hadde Vestfold og Telemark 93,4 millioner kroner til regionale miljøtiltak.

Økt gjennomføring fører til lavere satser

At flere enn forventet har gjennomført miljøtiltak i 2024, fører nå til at den faste rammen må fordeles på flere. Konsekvensen er at satsene blir lavere.

Vi kommuniserer en foreløpig sats til gårdbrukere før vekstsesongen begynner, men kan ikke fastsette en endelig sats før gjennomføringsgraden av tiltakene er kjent etter sesongen.

Noen få tiltak er skjermet for en nedsetting av satsene, f.eks. tiltaket «Drift av seter». Dette er fordi seterdrift er sårbart. I Telemark er det en del seterdrift, og til tross for høyere satser, går antall seter i drift ned.

Endelige satser 2024

- Bruk av midlene måtte i totalt settes ned med nesten 9 mill. kroner
- Fordeling 21 % til miljøgoder og 79 % til utslipp (Oslofjordmidlene telles ikke med)
 - Dvs: Omtrent 14,2 mill. kroner til «miljøgoder» og 79,2 mill. kroner til «utslipp»
- 'Ostehøvelprinsipp' : sette satsene prosentvis ned for de to miljøtemaene, men skjerme noen tiltak (ikke sette ned satsene)
 - Satsene i miljøtema «miljøgoder» er satt ned med omtrent 15 %
 - Skjerme tiltakene «Drift av seter», «Besøkseter», «Drift av beitelag», «Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark»
 - Satsene i miljøtema «utslipp» er satt ned med omtrent 9,5 %
 - Skjerme tiltaket «Klimarådgiving» (sats er fastsatt sentralt)

Gjennomføring av tiltakene 2024

Miljøgoder

	2024		2023	
Miljøtema og tiltak	Antall, meter eller daa	Kroner	Antall, meter eller daa	Kroner
Kulturlandskap		6 616 798		8 838 550
Drift av bratt areal	9 677	1 991 688	9 348	1 986 425
Drift av beitelag	41 365	628 360	42 537	645 775
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap innmark	24 234	2 059 890	22 871	3 430 650
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap utmark	2 498	1 578 900	1 900	1 357 300
Slått av verdifulle jordbrukslandskap	7 360	316 480	6 872	1 374 400
Skjøtsel av gårdsdammer	61	41 480	55	44 000
Biologisk mangfold		3 792 905		3 158 795
Slått av slåttemark	606	1 030 200	105	210 000
Skjøtsel av trua naturtyper	2 622	556 716	2 776	696 000
Skjøtsel av styvingstrær	289	196 520	111	88 800
Sone for pollinerende insekter	201 700	1 995 444	194 730	2 112 095
Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl	55	14 025	117	51 900

Gjennomføring av tiltakene 2024

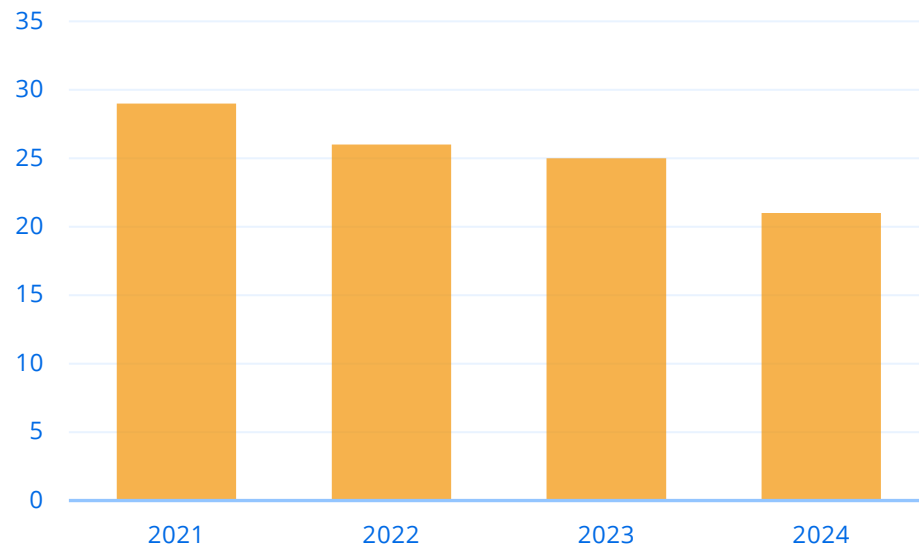
Miljøgoder

	2024		2023	
Miljøtema og tiltak	Antall, meter eller daa	Kroner	Antall, meter eller daa	Kroner
Kulturminner og kulturmiljøer		3 650 354		3 393 100
Drift av seter – egen foredling 4-6 uker	1	130 000	1	95 000
Drift av seter – egen foredling > 6 uker	9	1 350 000	8	920 000
Drift av seter – levering meieri 4-6 uker	2	200 000	0	0
Drift av seter – levering meieri > 6 uker	12	1 440 000	19	1 900 000
Besøksseter	3	210 000	3	210 000
Skjøtsel av automatiske fredete kulturminner	692	210 026	625	220 250
Skjøtsel av steingjerder og bakkemurer	27 582	110 328	26 220	131 100
Skjøtsel av kulturhistoriske områder	0	0	59	16 750
Friluftsliv		445 050		468 970
Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet	49 450	445 050	46 897	468 970

Drift av seter

	2021	2022	2023	2024
Vinje	9	8	8	8
Tokke	5	4	4	2
Tinn	4	4	3	3
Seljord	3	3	3	3
Hjartdal	3	3	3	3
Kviteseid	3	2	2	1
Notodden	1	1	1	
Larvik	1	1	1	
Fyresdal				1

2024: pluss 4 besøksseter (Fyresdal, Holmestrand, Sandefjord, Larvik)

Gjennomføring av tiltakene 2024

Utslipp

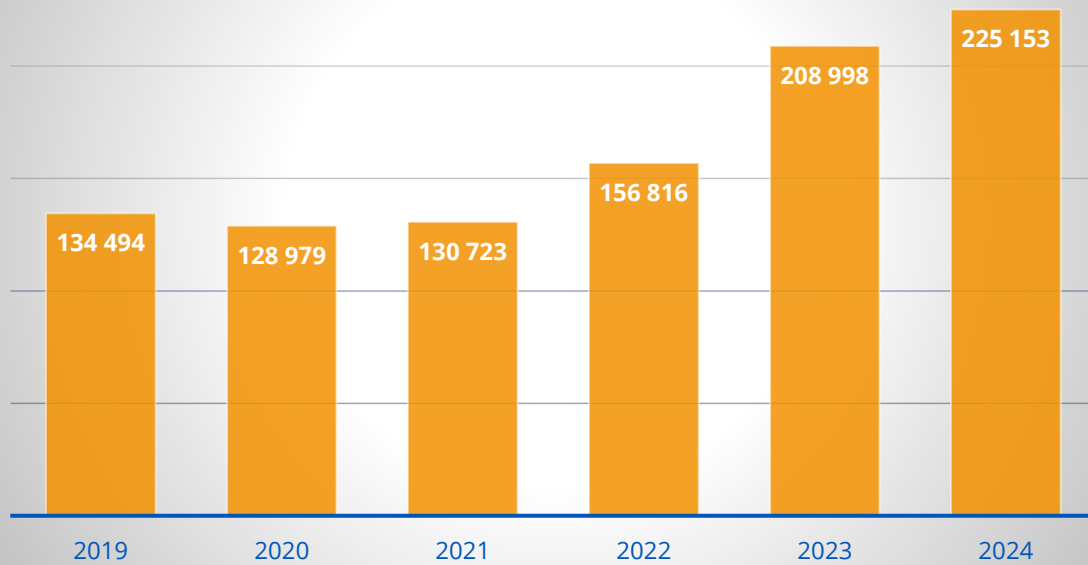

	2024		2023	
Miljøtema og tiltak	Antall, meter eller daa	Kroner	Antall, meter eller daa	Kroner
Avrenning til vann		48 027 211		47 115 470
Ingen jordarbeiding om høsten – klasse 1	36 418	3 459 710	33 568	3 338 920
Ingen jordarbeiding om høsten – klasse 1 med dråg	15 770	2 050 100	15 048	2 098 480
Ingen jordarbeiding om høsten – klasse 2	72 201	9 386 130	67 057	9 309 340
Ingen jordarbeiding om høsten – klasse 2 med dråg	29 386	6 464 920	27 644	6 868 620
Ingen jordarbeiding om høsten – klasse 3	48 031	10 566 820	43 882	10 919 410
Ingen jordarbeiding om høsten – klasse 4	8 083	2 222 825	7 298	2 187 580
Ingen jordarbeiding på flomutsatte arealer	5 506	600 154	3 773	438 310
Gras på arealer utsatt for erosjon	15 264	1 389 024	16 618	1 661 800
Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	13 704	2 512 520	12 438	2 519 040
Grasdekte vannveier og grasstriper i åker - korn	39 840	1 434 240	24 355	959 680
Grasdekte vannveier og grasstriper i åker – potet/grønnsaker	2 417	130 518	1 760	105 600
Grasdekt kantsone i åker - korn	360 203	6 483 654	272 939	5 450 220
Grasdekt kantsone i åker – potet/grønnsaker	32 356	1 326 596	27 966	1 258 470

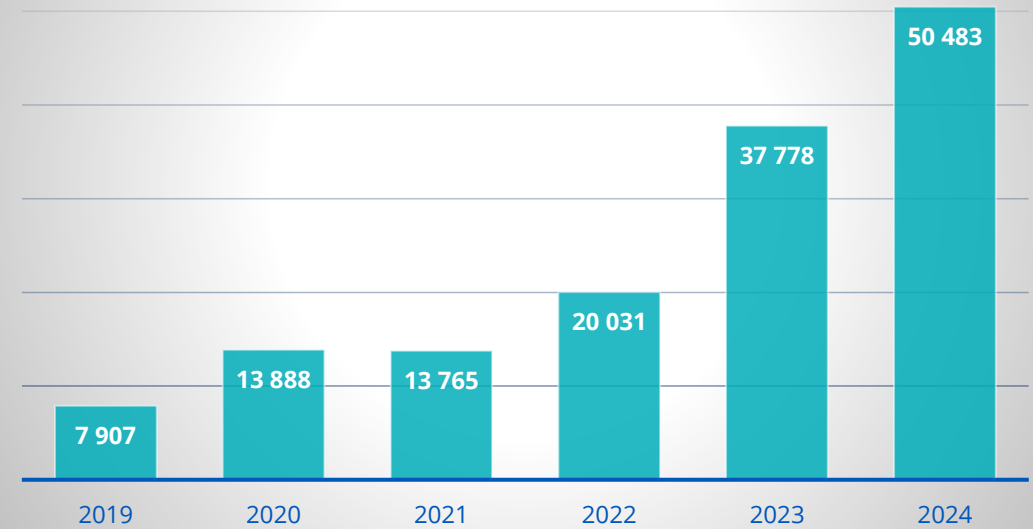

Gjennomføring av vannmiljøtiltak

Daa 'ingen jordarbeiding om høsten'

Daa 'fangvekster'

Gjennomføring av tiltakene 2024

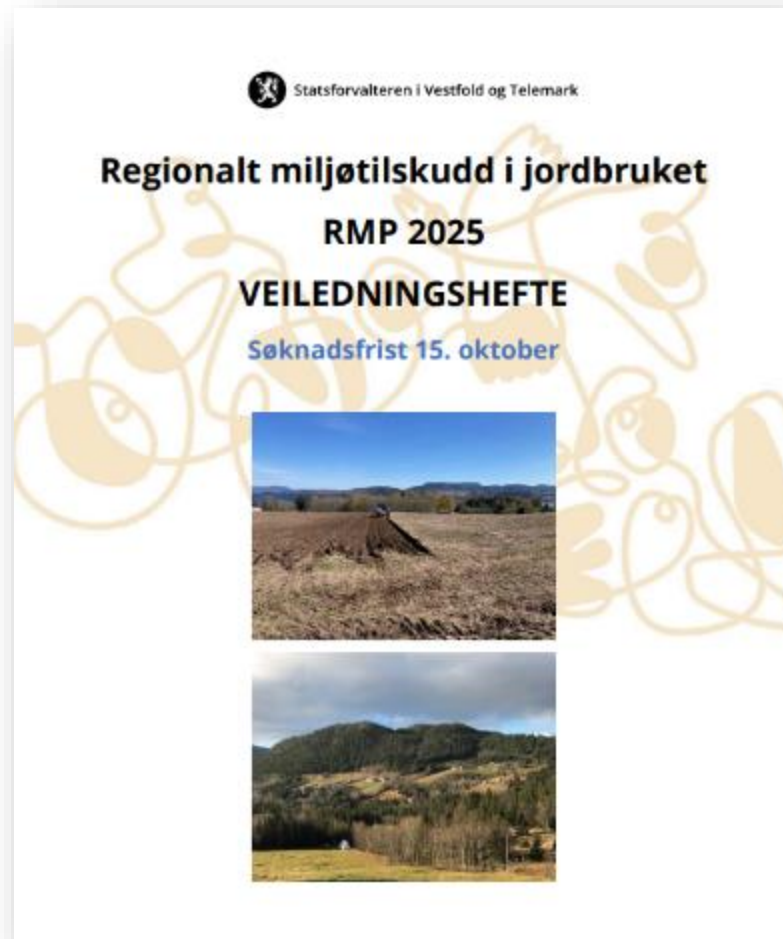
Utslipp

	2024		2023	
Miljøtema og tiltak	Antall, meter eller daa	Kroner	Antall, meter eller daa	Kroner (endelig sats)
Jordhelse		17 235 920		11 016 600
Fangvekst som underkultur	35 410	7 208 630	25 508	5 657 060
Fangvekst sådd etter høsting	15 073	4 653 990	12 270	4 458 820
Bruk av egenprodusert kompost	16 186	4 855 800	2 502	900 720
Spredning av biokull	34 500	517 500	0	0
Plantevern		1 602 100		1 518 360
Ugrasharving i åker	10 296	978 120	8 806	880 600
Ugrasbekjempelse i radkulturer	4 457	623 980	3 986	637 760
Utslipp til luft		6 807 835		6 886 030
Nedfelling av husdyrgjødsel	16 828	841 400	17 781	977 955
Nedlegging av husdyrgjødsel	76 797	3 525 365	67 804	3 442 825
Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange	54 246	2 441 070	49 305	2 465 250
Miljøavtale		4 804 254		2 762 540
Miljøavtale	26 397	4 804 254	12 557	2 762 540
Klimarådgiving		376 000		238 000
Klimarådgiving	69	376 000	47	238 000

Søknadsomgangen 2025

Veiledningshefte 2025

Nytt fra 2025

Regionale miljøtilskudd forvaltes av Statsforvalteren gjennom Regionalt miljøprogram. Programmet rulleres hvert fjerde år, og det nye Regionale miljøprogram gjelder i perioden 2023-2026.

Tilhørende det regionale miljøprogrammet utarbeides det en 'Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Vestfold og Telemark'. Forskriften inneholder alle tiltak det kan søkes tilskudd til i de to fylkene.

Fra 2025 er det noen endringer i forskriften, og noen endringer i veiledningsteksten, sammenlignet med 2024. Forskriftsendringene blir fastsatt i løpet av første halvår i 2025.

Her følger en kort oppsummering av de viktigste endringer, eller presiseringer i veiledningsteksten, som gjelder fra 2025:

Info til bonden 1-2025

Foreløpige satser 2025 – noen vurderinger

- Fordelingsnøkkel miljøgoder/utslipp er grunnleggende
- Tar utgangspunkt i endelige satsene 2024 (som ble satt ned etter 'østehøvelprinsipp')
- Antatt gjennomføringsgrad av tiltakene basert på statistikk/erfaringer andre år
- Antatt gjennomføringsgrad av avrenningstiltak basert på høringsnotat RMK & sunn fornuft (men det er vanskelig)

			2024 - foreløpig sats	2024 - endelig sats	2025 - foreløpig sats
KULTURLANDSKAP		Enhet	Foreløpig sats	Endelig sats	Foreløpig sats
Drift av bratt areal					
	Overflate- og fulldyrka helning 1:3	daa	375	319	280
	Overflate- og fulldyrka helning 1:5	daa	225	191	160
	Beiting i kombinasjon med beitepussing helning 1:3	daa	125	106	90
	Beiting i kombinasjon med beitepussing helning 1:3	daa	75	64	50
Drift av beitelag					
	Storfe/hest	dyr	20	20	20
	Småfe	dyr	15	15	15
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark		daa	100	85	100
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark					
	Storfe/hest	dyr	1 500	1500	1 500
	Småfe	dyr	400	400	400
Slått av verdifulle jordbrukslandskap i innmark		daa	50	43	50
Skjøtsel av gårdsammer		stk	800	680	600
BIOLOGISK MANGFOLD		Enhet	Foreløpig sats	Endelig sats	Foreløpig sats
Slått av slåtteområde		daa	2 000	1700	1 400
Skjøtsel av trua naturtyper					
	Slått/rydding	daa	500	425	425
	Beiting	daa	250	212	225
Skjøtsel av styvingstrær		stk	800	680	700
Soner for pollinerende insekter					
	Egen stripe, generell frøblanding	meter	10	9	8
	Egen stripe, regional frøblanding	meter	15	13	15
	Tilgrensende kantsone	meter	15	13	15
Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl					
	Høy tilrettelegging	daa	1 000	850	1 000
	Lav tilrettelegging	daa	300	255	300

			2024 - foreløpig sats	2024 - endelig sats	2025 - foreløpig sats
KULTURMINNER OG KULTURMILJØER		Enhet	Foreløpig sats	Endelig sats	Foreløpig sats
Drift av seter					
	Levering til meieri, 4-6 uker	stk	100 000	100 000	100 000
	Levering til meieri, 6 uker eller mer	stk	120 000	120 000	120 000
	Egen foredling, 4-6 uker	stk	130 000	130 000	130 000
	Egen foredling, 6 uker eller mer	stk	150 000	150 000	150 000
Besøksseter		stk	70 000	70 000	50 000
Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner					
	Slått	daa	500	425	425
	Beiting	daa	350	298	225
Skjøtsel av steingjerder og bakkemurer				0	
	Steingjerder	meter	5	4	5
	Bakkemurer	meter	5	4	5
Skjøtsel av kulturhistoriske områder					
	Slått/rydding	daa	0	0	0
	Beiting	daa	0	0	0
FRILUFTSLIV		Enhet	Foreløpig sats	Endelig sats	Foreløpig sats
Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskap		meter	10	9	8

			2024 - foreløpig sats	2024 - endelig sats	2025 - foreløpig sats
AVRENNING TIL VANN - prioritert område		Enhet	Foreløpig sats	Endelig sats - forslag	Foreløpig sats
Ingen jordarbeiding om høsten					
	Erosjonsrisikoklasse 1	daa	100	95	90
	Erosjonsrisikoklasse 1 med dråg	daa	140	130	90
	Erosjonsrisikoklasse 2	daa	140	130	115
	Erosjonsrisikoklasse 2 med dråg	daa	235	220	115
	Erosjonsrisikoklasse 3	daa	250	220	180
	Erosjonsrisikoklasse 4	daa	300	275	210
Gras på arealer utsatt for erosjon		daa	100	91	80
Ingen jordarbeiding på flomutsatte arealer		daa	120	109	50
Direktesådd høstkorn og høstoljevekster				0	
	Lett harving etterfulgt av såing	daa	170	160	120
	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	daa	230	215	200
Grasdekte vannveier i åker				0	
	Korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais	meter	40	36	30
	Potet/grønnsaker	meter	60	54	30
Grasdekte grasstriper i åker				0	
	Korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais	meter	40	36	30
	Potet/grønnsaker	meter	60	54	30
Grasdekt kantsone i åker				0	
	Korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais	meter	20	18	15
	Potet/grønnsaker	meter	45	41	15

			2024 - foreløpig sats	2024 - endelig sats	2025 - foreløpig sats
UTSLIPP TIL LUFT		Enhet	Foreløpig sats	Endelig sats - forslag	Foreløpig sats
Nedlegging av husdyrgjødsel					
	Nedlegging i voksende kultur	daa	50	45	40
	Nedlegging og nedmolding innen 2 timer åpen åker	daa	55	50	45
	Nedlegging og nedmolding innen 18 timer åpen åker	daa	50	45	40
Nedfelling av husdyrgjødsel				0	
	Nedfelling i voksende kultur	daa	55	50	45
	Nedfelling i åpen åker	daa	55	50	45
Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange		daa	50	45	45
PLANTEVERN		Enhet	Foreløpig sats	Endelig sats - forslag	Foreløpig sats
Ugrasharving i korn og frøvekster		daa	100	95	75
Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer				0	
	Flamming	daa	150	140	125
	Mekanisk ugrasbekjempelse	daa	150	140	125
JORD OG JORDHELSE		Enhet	Foreløpig sats	Endelig sats - forslag	Foreløpig sats
Fangvekster som underkultur					
	Hovedvekst korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais	daa	220	200	170
	Hovedvekst potet/grønnsaker	daa	370	335	295
Fangvekster sådd etter høsting				0	
	Hovedvekst korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais	daa	320	300	280
	Hovedvekst potet/grønnsaker	daa	370	335	295
Bruk av egenprodusert kompost		daa	330	300	200
Spredning av biokull		kg	15	15	13
MILJØAVTALE OG KLIMARÅDGIVING		Enhet	Foreløpig sats	Endelig sats - forslag	Foreløpig sats
Miljøavtale	trinn 1	daa	200	182	90
	trinn 2	daa			100
Klimarådgiving					
	To-til-en rådgiving	stk	8 000	8 000	8 000
	En-til-en rådgiving	stk	6 000	6 000	6 000
	Grupperådgiving	stk	2 000	2 000	2 000

Verdifulle jordbrukslandskap

Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark (§ 6)

Det kan gis tilskudd til beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark, for å holde arealene i hevd, samt bevare et jordbrukspreg og åpent landskap.

Tilskuddet gjelder disse områdene:

Telemark: Kartfestede områder valgt ut i hver kommune, og gammel kulturmark istandsatt med SMIL tilskudd.

I de kartfestede områdene i Telemark kan tilskudd gis til beiting på fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite. Ta kontakt med landbrukskontoret i kommunen for å få info om disse kartfestede områdene.

Vestfold: Innmarksbeiter, marginale fulldyrka og overflatedyrka arealer på ravnbeiter, og gammel kulturmark istandsatt med SMIL tilskudd.

I Vestfold er hovedfokus Innmarksbeiter. På ravnbeiter kan de delene som er registrert som fulldyrka jord eller overflatedyrka jord også tas med. Arealtypene finnes i NIBIOs kartdatabase ARS i [Gårdskart](#). Ravine: Dal eller kløft som er utgravd av rennende vann i løsmasser, og som ikke er planert. Landskapsformen avgrenses til å omfatte området til der arealene fiater ut.

Foreløpig tilskuddssats

Tilskudd
100 kr/daa

Vilkår

Arealet skal være godt nedbeitet minst en gang i løpet av sesongen

Det kan bare utbetales ett tilskudd til same areal innenfor verdifulle jordbrukslandskap i innmark etter §§ 6 og 8 (ikke tilskudd til både beiting og slått på samme areal)

Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark (§ 7)

Gjelder øyer og naturvernområder langs kysten

Det kan gis tilskudd for beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark.

Tilskuddet gjelder for beiting på øyer uten broforbindelse og for beiting i naturvernområder langs kysten øst for riksveg E-18.

Naturvernområder langs kysten med avgrensning riksveg E-18 er omfattet av ordningen. Søk i «Kilden» hos NIBIO, legg inn stedsnavn, velg kartlaget «Eksterne» og deretter «Naturvernområder». Landbrukskontoret kan bistå i dette søket.

Foreløpig tilskuddssats

Tiltaksklasse	Tilskudd
Storfe/hest	1 500 kr/dyr
Småfe	400 kr/dyr

Vilkår

Beitingen skal foregå i minimum 6 uker før 15. oktober

Det skal være minst 2 dekar beibart areal per småfe og minst 5 dekar beibart areal per storfe/hest (i beibart areal inngår ikke bart fjell og tett skog. Det må være beibare arter på det tilskuddsberettigede arealet)

Det skal foreligge skriftlig beiteavtale mellom grunneier og dyreholder

Sau og hest på utmarksbeite skal ha tilsyn min 1 gang per uke, og storfe som holdes på utmarksbeite skal ha tilsyn minimum 2 ganger per uke

Slått av verdifulle jordbrukslandskap (§ 8)

Det kan gis tilskudd for slått av fulldyrka eller overflatedyrka areal for å opprettholde verdifulle jordbrukslandskap.

Tilskuddet gjelder disse områdene:

Telemark: Kartfestede områder valgt ut i hver kommune, og gammel kulturmark istandsatt med SMIL tilskudd.

I de kartfestede områdene i Telemark kan tilskudd gis til beiting på fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite. Ta kontakt med landbrukskontoret i kommunen for å få info om disse kartfestede områdene.

Foreløpig tilskuddssats

50 kr/daa

Vilkår

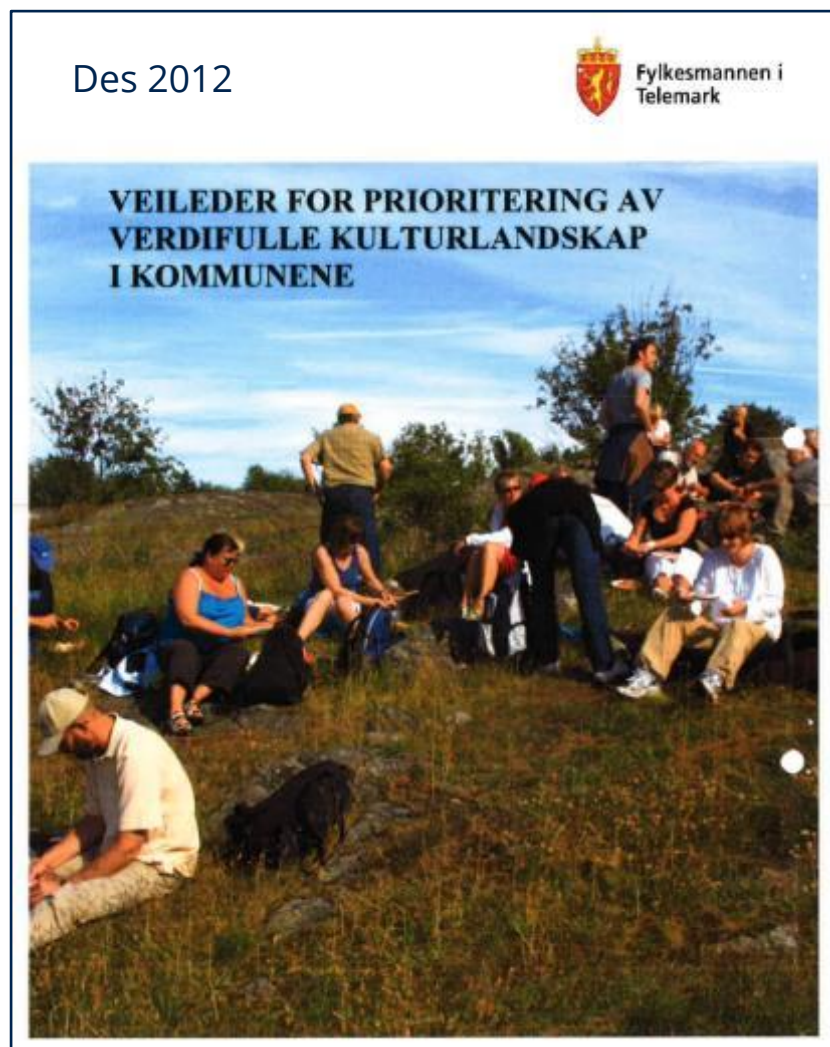
Tilskuddet gjelder for Telemark, ikke for Vestfold

Det kan bare utbetales ett tilskudd til same areal innenfor verdifulle jordbrukslandskap i innmark etter §§ 6 og 8 (ikke tilskudd til både beiting og slått på samme areal)

Støtte til verdifulle jordbrukslandskap skal bidra til å ivareta mer spesielle kulturlandskapsverdier, og ivareta variasjon.

Verdifulle kulturlandskap er tenkt som områder med en særegen karakter, pga langvarig kontinuitet i jordbruksdrift.

Telemark – historikk – verdifulle kulturlandskap RMP

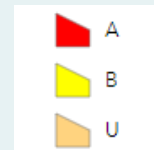
Vedlegg til Regionalt miljøprogram for Telemark 2013-2016

Kriterier og verdier

- 1) **Jordbruksareal og produksjonsverdi**
 - Fulldyrka jord 0, overflatedyrka 6, innmarksbeite 8
- 2) **Markslag og bruksverdi**
 - Lettdrevet jord 0, mindre lettdrevet 2, tungdrevet 4
- 3) **Biologisk mangfold**
 - Nasjonalt viktige kulturlandskap 1, naturtyper 1
- 4) **MIS, rik bakkevegetasjon**
 - Rik bakkevegetasjon 1
- 5) **Kulturminner og bygninger**
 - Bygninger 1, kulturminner 1
- 6) **Bruk av SMIL-midler**
 - SMIL-sak, alle typer 1
- 7) **Forhold til fastboende**
 - Folkerike grender 4, Mindre folkerike grender 2, små grender 1
- 8) **Forhold til tilreisende**
 - Overnatting/servering 2, opplevelser/servering 1
- 9) **Forhold til veger/trafikkårer**
 - Veger Europa/riks/fylke 2, veger kom/privat 1, Telemarkskanalen 1

FMTE – satt kvote i
antall daa/kommune

**Resultat: Alle arealer fikk en sum verdi,
det ble satt en grenseverdi og arealene tatt inn i kart**

Noen kommuner har gjort justeringer i ettertid, andre ikke...

Områdene gjelder både for beiting og slått

Verdifulle jordbrukslandskap – Hvorfor revurdere definisjon?

- Definisjonen er over 10 år gammel
 - Er definisjonen i dag målretta nok mtp kulturlandskapsverdier?
 - Er størrelsen og kommunefordelingen for søkbart areal hensiktsmessig?
- Andre fylker har spissa/avgrensa definisjonene:

Agder:

Beiting innmark og slått - **utgått**

Beiting utmark - øyer uten veiadkomst i sjø, elv og innlandsvann i Agder.

ØBOA:

Beiting innmark: Raviner og beiter som ikke kan høstes maskinelt.

Beiting utmark: Fjell over vernskog eller øyer/holmer

Slått: Fjell over vernskog, nasjonalt utvalgt kulturlandskap i jordbruket, - kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse (KULA) eller verdifulle kulturlandskap (Mdir)

Innlandet:

Beiting innmark: Innenfor kartlaget «verdifulle kulturlandskap» (Mdir).

Beiting utmark og slått: **utgått**

Verdifulle jordbrukslandskap – forslag til endret definisjon

Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark:
Endre definisjonen for Telemark til innmarksbeiter innenfor riksantikvarens kartlag for 'kulturmiljøer og landskap av nasjonal interesse' i 2025.

Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark:
Beholde tiltaket som den er (tiltaket gjelder øyer og naturvernområder langs kysten)

Slått av verdifulle jordbrukslandskap:
Utgår i sin helhet

Verdifulle jordbrukslandskap – Innspill fra kommunene i Telemark

- ❖ Riksantikvarens kart mangler viktige landbrukspåvirkede kulturlandskap
 - ❖ Negative konsekvenser for kulturlandskapet i Telemark.
 - ❖ Negative konsekvenser for biologisk mangfold og kulturhistoriske verdier.
 - ❖ Viktige kulturlandskap går ut av drift.

Ny definisjon kan føre til at viktige områder går ut av drift

Frem mot ny rullering av RMP 2027:

Hvordan kan vi oppdatere definisjonen av verdifulle jordbrukslandskap?

Endring i tiltaket «Miljøavtale»

Miljøavtalen gjelder konkrete nedbørfelt med eutrofe innsjøer med jordbrukspåvirkning (se kart).

Etter innføring av regionale miljøkrav i jordbruket fra 1. januar 2025 ble mange av tiltakene fra miljøavtale 2024 pålagt som krav. Dermed ble potensialet til å gjøre en ekstra miljøinnsats redusert.

For at miljøavtalen fortsatt skal gi ekstra miljøgevinst er tiltakene endret.

Den nye miljøavtale er utformet i dialog med representanter fra arbeidsgruppe RMP.

Endring i tiltaket «Miljøavtale»

Det velges trinn 1 **eller** trinn 2

Trinn 2 har ett ekstra tiltak ift trinn 1; seksjonsstyrt spredning av mineralgjødning. Vi forventer at ca 50% av gårdbrukerne kan gjennomføre tiltak nr 6, og det er derfor satt som et eget trinn.

Trinn 1

	Tiltak	Merknad
1	Alt fulldyrka arealet overvintres med plantedekke eller stubb	Som plantedekke kan medregnes: gras, engfrø, frukt, bær, fangvekster eller høstvekster sådd med direktesåing eller etter lett harving
2	Det skal være fangvekst i eller etter korn, oljevekster, belgvekster, radkulturer eller mais på minst 20 % av arealet	Vilkårene i RMP-tiltaket «Fangvekster som underkultur», eller «Fangvekst sådd etter høsting» må være oppfylt
3	Høstkorn skal ikke gjødsles med mineralgjødning om høsten	Tiltaket gjelder ikke høstoljevekster
4	Ved delgjødning med mineralgjødning av korn eller oljevekster skal det ikke benyttes fosfor	Tiltaket gjelder mineralgjødning, ikke husdyrgjødsel eller biorest
5	Ved gjødning med mineralgjødning på areal med P-AL tall 14 eller mer, skal det ikke benyttes fosfor – fra 2026	Tiltaket gjelder mineralgjødning, ikke husdyrgjødsel eller biorest

Trinn 2

	Tiltak	Merknad
1	Alt fulldyrka arealet overvintres med plantedekke eller stubb	Som plantedekke kan medregnes: gras, engfrø, frukt, bær, fangvekster eller høstvekster sådd med direktesåing eller etter lett harving
2	Det skal være fangvekst i eller etter korn, oljevekster, belgvekster, radkulturer eller mais på minst 20 % av arealet	Vilkårene i RMP-tiltaket «Fangvekster som underkultur», eller «Fangvekst sådd etter høsting» må være oppfylt
3	Høstkorn skal ikke gjødsles med mineralgjødning om høsten	Tiltaket gjelder ikke høstoljevekster
4	Ved delgjødning med mineralgjødning av korn eller oljevekster skal det ikke benyttes fosfor	Tiltaket gjelder mineralgjødning, ikke husdyrgjødsel eller biorest
5	Ved gjødning med mineralgjødning på areal med P-AL tall 14 eller mer, skal det ikke benyttes fosfor – fra 2026	Tiltaket gjelder mineralgjødning, ikke husdyrgjødsel eller biorest
6	Gjødselspredning skal skje med <u>seksjonsstyring</u> .	

Tilskudd til egenprodusert kompost

Hvorfor det?

Formålet med tilskuddet er å stimulere til bruk av kompost, fordi det er et svært godt jordforbedringsmateriale.

Kompost bidrar til å skape et gunstigere forhold mellom bakterier og sopp, øker aktiviteten og diversiteten av jordlevende organismer, og forbedrer dermed jordas evne til å levere økosystemtjenester.

Instruks for regionale miljøtilskudd 2023–2027, s.36

Tilskudd til egenprodusert kompost

Hvorfor det?

Jordhelse

- Jordstruktur – Gassutveksling og vannlagringsevne
- Jordbiologi – økt biodiversitet, styrket næringsnettverk
- Jordkjemi – høyere ione-byttekapasitet, bufferevne (Eh/pH) og transport

Karbonlagring

Avrenning til vann

Vilkår for tilskudd til bruk av egenprodusert kompost

1. Opphavsmaterialet skal dokumenteres
2. Spredning av 0,5 - 1,5 tonn pr dekar (ca 33 % tørrstoff)
3. Skriftlig beskrivelse av komposteringsmetoden
4. Temperaturlogg som viser høyere temperatur enn 55 grader C i mer enn tre dager
5. Spredning skal skje før 1.september i søknadsåret
6. Komposten skal inngå i gjødselplan
7. Tilførselsdato, areal og mengde skal dokumenteres
8. Opphavsmaterialet skal ha vært gjennom en komposteringsprosess

Kompost – Hvordan kan forvaltningen vurdere sammensetning og prosess?

Prosess: Avhenger av vann, temperatur, oksygen og C/N-forhold

Veilederen er et utgangspunkt for god prosess og sammensetning.

Uferdige prosesser gir umoden kompost

- betydelig oksygentap eller nitrogentap ved bruk
- rask gjødseleffekt og lav jordhelseeffekt ved bruk
- skadelige stoffer (spirehemmende, rotveksthemmende) ved bruk

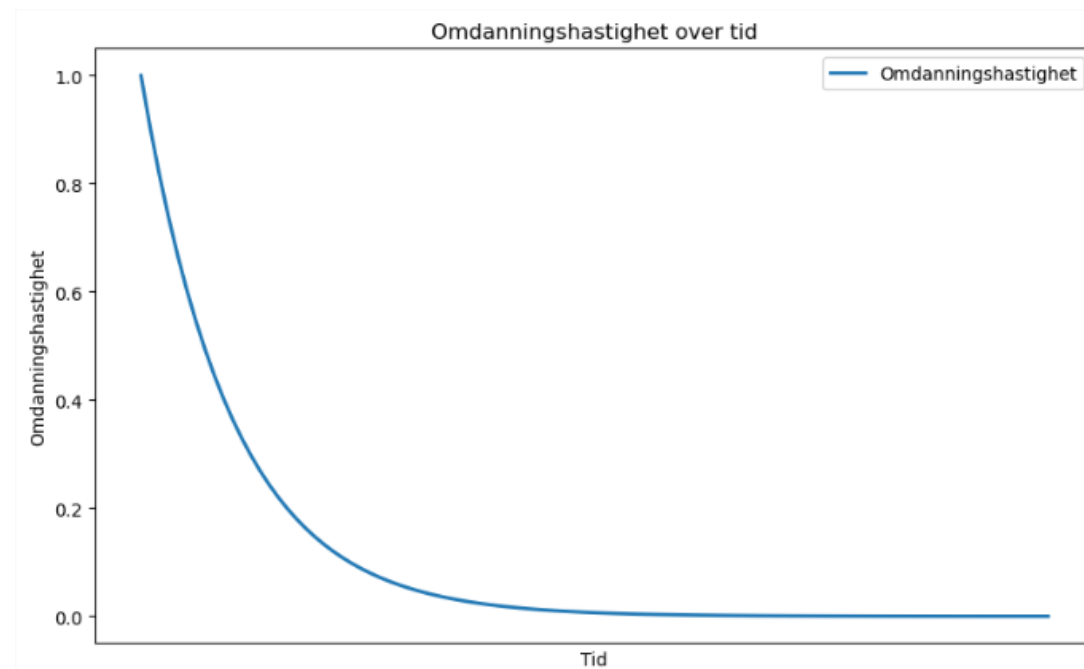
Lignin og cellulose, strukturmateriale fra halm og flis o.l., er utgangspunkt for dannelse av stabile jordforbedrende huminsyrer (jf formålet).

Komposten er ikke ferdig idet temperaturkravet er nådd. Permanent stabilitet avgjør

Kompost skal være tilstrekkelig nedbrutt, slik at det ikke oppstår veksthemmende effekt ved bruk.

Når er opphavsmaterialet tilstrekkelig kompostert?

Kjennetegn ved kompost

- Farge – sjokoladebrun
- God aggregatstruktur
- Lite – til – ingen gjenkjennbar opprinnelige materialer
- God lukt
- Stabilisert næringsinnhold
- Lave NO₃ og NH₄ verdier indikerer god modningsgrad. Helst < 300 ppm
- pH-verdi mellom 7,0 – 8,0
- Karsetesten
- Dokumentasjonen på **prosess og sammensetning** gir oss informasjon om komposten har vært ferdig da den ble tatt i bruk.

Kompost –

Presisering i 2025 om opphavsmaterialets opprinnelse

Implementering av EU-direktiv 142/2011 i animaliebiproduktforskriften:
Krav til godkjenning fra Mattilsynet når gårdbruker komposterer materialer med opphav utenfor gården.

Fra 2025 gjelder RMP-tiltaket «bruk av egenprodusert kompost» dersom opphavsmateriale kommer fra areal som foretaket disponerer.

Statsforvalteren i Rogaland
Postboks 59 Sentrum
4001 Stavanger

Vår dato: 10.02.2025
Vår referanse: 25/24100 - 1
Deres dato:
Deres referanse:

Informasjon til statsforvalteren om presisering av tolkning av regelverket for regionale miljøtiltak i jordbruket, § 44 Bruk av egenprodusert kompost

Vi har vært i kontakt med Mattilsynet for å få avklart behovet for godkjenning av gårdskompostering.

Soner for pollinerende insekter

§ 13. Soner for pollinerende insekter

Det kan gis tilskudd til å så pollinatorvennlige frøblandinger og/eller skjøtte pollinatorvennlige soner på jordbruksareal eller soner som grenser til jordbruksareal. Sonene må ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen. Frøblandingene skal ikke inneholde arter som er vurdert til å ha potensielt høy risiko, høy risiko eller svært høy risiko jmf. Fremmedartslista. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet eller sprøytet med plantevernmidler.

Tilskuddet kan gis til kantsoner på eller langs åkerarealer og på eller rundt åkerholmer. Tilskuddet gis ikke til kantsoner på eller langs grasarealer.

Bredden på stripen som skal etableres eller skjøttes skal være minimum 2 meter.

Øvre grense for tilskudd per foretak er for 2 000 meter.

Tiltaksklasse: Egen stripe, generell frøblanding; Egen stripe, regional frøblanding; Tiltgrensende kantsone.

Tilskuddet utmåles per meter.

Biologisk mangfold

Pollinerende soner: Blodkløver har fått endret risikokovurdering fra lav risiko til potensielt høy risiko for naturmangfoldet. I vekstsesongen 2024 har Landbruksdirektoratet gitt en generell dispensasjon for blodkløver i pollinatorsoner. Denne dispensasjonen gjelder ikke lenger, og dermed er det ikke tillatt å bruke blodkløver i pollinatorsoner i vekstsesongen 2025. Allerede etablerte flerårige soner som inneholder blodkløver kan også gis støtte i 2025 og så lenge sonen blir liggende (fram til sonen går ut eller fornyes).

Vurdering av

blodkløver *Trifolium incarnatum* L.

Utført av [ekspertkomité for karplanter](#)

Publisert: 11.08.2023

Gjelder for Fastlands-Norge med havområder.

Arten er selvstendig reproduserende.

Arten er vurdert til **potensielt høy risiko**. Den har stort invasjonspotensial og ingen kjent økologisk effekt.

Allt om kategoriskalaen

Økologisk effekt	4 stor	3 middels	2 liten	1 ingen kjent
	PH	HI	SE	SE
	LO	HI	HI	SE
	LO	LO	LO	HI
Invasjonspotensial	NK	LO	LO	PH
	1 lite	2 begrenset	3 moderat	4 stort

Arten har potensielt høy risiko PH, med usikkerhet til lav risiko LO. Risikoen er den samme i hele artens potensielle utbredelse.

Arten har en forventet levetid i Norge på minimum 650 år og en ekspansjonshastighet på minimum 500 m/år. Dette tilsvarer stort invasjonspotensial (risikomatrixens x-akse).

Arten har ingen utslagsgivende kriterier for økologisk effekt. Dette tilsvarer ingen kjent økologisk effekt (risikomatrixens y-akse).

[Til artsidelen](#)

Utvikling

2018: **LO** Lav risiko

2012: **NK** Ikke risikovurdert

Videre lesning

[2018-vurdering](#)

Forskrift om fremmede organismer

Denne arten er **ikke** oppført på Klima- og miljødepartementets liste over arter det er forbudt å innføre, sette ut og omsette, jf. § 5 og § 9. Merk at arten kan være regulert på annen måte.

[Forbudslista hos](#)

[Lowdata.no](#)

Årshjul

Mai (?)	Nytt rundskriv Ldir
Mai-Juni	Revidering av forskrift (lovdata)
September	Nytt saksbehandlerrundskriv fra oss
September eller Oktober	Kompetansesamling
Oktober-Desember	Kontroll
x. Januar	Saksbehandlingsfrist kommunene

Vi ønsker at hvert enkelt landbrukskontor i samlingen forteller kort (ca 2 minutter) om

- Hva de opplever som utfordringer med RMP i sin saksbehandling
- Om de ønsker et tilbud om uformell RMP-prat, etter modell av PT-prat. Eventuelt hyppighet og varighet.

Evalueringer RMP

1. RMP-tilskudd til lovpålagte tilskudd

Jordbruksoppgjøret 2024:
Bestilt utredning

[Vurdering av prinsipper og utfordringer ved RMP-tilskudd til lovpålagte tiltak - Landbruksdirektoratet](#)

Evalueringer RMP

2. Tilskuddsordningens formålseffektivitet

Formålseffektivitet undersøkes på følgende nivåer:

- Samlet for tilskuddsordningen
- Hvert av de ni miljøtemaene
- Hvert av tiltakene innenfor miljøtemaene:
 - «avrenning til vann»
 - «utslipp til luft»

Vurdering av følgende faktorer:

- Kostnadseffektivitet
- Virkeområde
- Forvaltningsmodell
- SF-embetenes prioriteringer

Jordbruksoppgjøret 2024: bestilt evalueringen
Utføres av NIBIO
Leveres desember 2025

Tilskudd til klimarådgiving som tilskuddsordning utenfor RMP (etter 15. okt. 2025)

Jordbruksoppgjøret 2024:

Bestilt utredning og anbefaling hvordan en ny tilskuddsordning og forskrift kan innrettes.

[Tilskudd til klimarådgiving som tilskuddsordning utenfor RMP - Landbruksdirektoratet](#)

Webinar 'Sikring av bekkekanter med bruk av trestokker)

Torsdag 24. april
Kl. 11:00 – 11:45
Webinaret blir tatt opp

[Mer info](#)